

Allmänt om lantrashöns1

Stödpengar 1

Stora lantrashöns 2

Skånsk blommehöna 2

Åsbohöna 2

Bohuslän-Dals Svarthöna . . 3

Gotlandshöna 3

Hedemorahöna 3

Kindahöna 4

Orusthöna 4

Ölandshöna 4

Bjurholmshöna 4

Dvärglantrashönsen . . 4

Öländsk dvärghöna 5

Gammalsvensk dvärghöna . 5

Nordiska lantraser. . . . 5

Dansk lanthöna 5

Isländsk lanthöna 5

Norsk Järhöna 5

Allmänt om lantrashöns

Lantrashönsen är i dagens specialiserade ägg- och broilerproduktion inte längre lönsamma. Däremot var och är de effektiva och resurssnåla i ett mer självhushållande sammanhang. Av de svenska lantrashönsen som för ett hundratal år sedan var allmänna vid nästan varje gård och torpstuga har vi kvar flera lokala raser. Vill man ha en hushållsflock som klarar sig på egenproducerat foder och hushållsrester, har bra motståndskraft mot vanliga hönssjukdomar, är anpassade till vårt klimat, har förmågan att själv föröka sig, har kvar ett skarpt skydds beteende mot rovdjur och ett energiskt fodersök är någon av de gamla lantraserna ett bra val. Men, man ska inte inbilla sig när man läser om hur en ras fungerar att alla individerna fungerar lika bra. Vill man på sikt ha en väl fungerande hushållsflock måste man gallra bort de som inte fungerar tillfredställande. Det kan vara höns (hönor och tuppar) som visar tecken på sjukdom eller svaghet, avvikande beteende m.m. Detta gäller oavsett om man väljer att hålla lantrashöns eller andra raser/blandraser. Lantraserna omfattas av ett svenskt bevarandearbete.

Under tiden en höna ruvar och för sina kycklingar värper hon inte. Alla hönor ruvar inte, även om de ges goda förutsättningar för det. I genomsnitt en lantrashöna av tre. Lite fler kindahönor, lite färre blomme- och ölandshönor. Yngre hönor värper fler ägg än äldre. Lättare raser värper naturligtvis mindre ägg och ger en mindre slaktkropp än större raser, men de kräver å andra sidan mindre foder. Störst behöver inte nödvändigtvis vara bäst.

Äggskalets färg är ljus bruntonat, ibland nästan vitt, dock aldrig blå/grönt (åtminstone inte utanpå).

Normalformen har enkel sågtandad kam, slät fjäderdräkt, fyra tår och släta ben.

Stödpengar

Miljöstöd för hotade husdjursraser kan fås för de svenska lantraserna av höns (även dvärg) med 800 kr per djurslag och år. Man får inte mer än så, även om man håller flera raser. Svenska Lanthönsklubben är registerförande. Man måste vara genbanksansluten för att få ut stödet. Medlems/serviceavgiften är 200 kr/år inkl. för ankor och gäss. Man behöver inte själv söka hos Jordbruksverket, utan pengarna betalas ut av föreningen.

Stora lantrashöns

En lantrashöna värper ungefär 130-140 ägg på ett år om hon inte ruvar.

Skånsk blommehöna

Den största av lantrashönsen. Kommer från den skånska slättbygden. Fjäderfärgen är varierande men alla har vita fjädertoppar som gör att de ser "blommiga" ut. Grundfärgen är vanligen vilt, svart eller blå. En del kan få tofs på hjässan. Tuppens vikt 2,5-3,5 kg, hönans vikt 2-2,5 kg, äggvikt ca 60 g.

Blommehöns, foto Ronny Olsson

Åsbohöna

En riktig fattigmanshöna från norra Skåne. Samma typ omtalad i Småland. Många olika fjäderfärger förekommer, vanligast är vildfärg (röda tuppar och brunmelerade hönor) eller vete, blå, svart med inslag av annan färg i halsfjädrarna. En del kan få vita fjädertoppar. Tuppens vikt 1,5-2 kg, hönans vikt 1-1,5 kg, äggvikt 45-50 g.

Åsbohöns, foto Ronny Olsson

Bohuslän-Dals Svarthöna

De är tillvaratagna i Bullarebygden men liknande svarta höns är omtalade även i angränsande delar av Norge. Det karaktäristiska anlaget tillåter svart färg att breda ut sig, inte bara på fjädrarna utan också på kam, slör, näbb, ben och skinn - ja t.o.m köttet är mörkfärgat. *Man skulle kunna säga att svarthönan är bland hönsraserna, vad blå Congo är bland potatissorterna.* Ibland går den röda färgen igenom på kam och slör som ofta får en lila ton. Vilt eller ljusare färg kan framträda i främst tuppars hals- och sadel. Enstaka kan bli helt vita. Ullig fjäderstruktur kan förekomma. Även om namnet svarthöna antyder något annat, så är det fråga om en lantras som har en viss färgvariation.

Tuppvikt 1,5-2 kg, hönvikt 1-1,5 kg, äggvikt 45-50 g.

Gotlandshöna

De tillvaratagna hönsen kommer från Fårö, där de levde i öppna fårhus. Vanligen är gotlandshönsen vilt- eller vetefärgade eller bruna i flera närstående varianter. Andra färger är svart, blå (grå), gökfärgat (grårandigt), blommigt samt en form av vitt, ofta med inslag av annan färg.

Tuppens vikt 2,5-3 kg, hönan 2-2,5 kg, äggvikt 55-60 g.

Hedemorahöna

En allmogehöna från hedemoratrakten i Dalarna. Det finns svarta, blå, vita eller nästan vita, vete- och viltfärgade. Ofta med inslag av annan färg. Fjäderdräkten är ovanligt tät och dunrik. Ullig fjäderstruktur förekommer. Benen kan vara lätt befjädrade. Flertåighet kan förekomma.

Tupp vikt 2-2,5 kg, höna 1,5-2 kg, äggvikt ca 50 g.

Unghöns av rasen Hedemora, foto: Viktoria Varodell

Kindahöna

En lokal hönsstam från Kindabygden i Östergötland. Fjäderfärgen är ofta svart med inslag av vilt i hals och sadel. En del är bruna med melerade fjädrar. Även i övrigt uppvisar kindahönsen stor variation som benbefjädring, roskam, femtåighet och ullig fjäderstruktur.

Tuppvikt 2-2,5 kg, hönvikt 1,5-2 kg, äggvikt 45-50 g.

Orusthöna

Redan på 1910-talet samlades en flock ihop av små lantrashöns som på den tiden var vanliga på ön. Färgen är oregelbundet vit- och svartspräcklig, så att en del fjädrar är svarta med vit topp, andra tvärtom. På en del höns (främst tappar) går viltfärgen igenom.

Tuppen väger 1,5-2 kg, hönan 1-1,5 kg, äggvikt 45-50 g.

Ölandshöna

En liten rest av lantrashöns återfanns på västra Öland, på samma gård som den sista ölandshästen hade levat. Flera färger som omtalats förr verkade vara borta. Det var mest gökfärgat (grårandigt) där tappar var ljusare än hönor. I dag har svart och viltfärg klivit ut och färgvariationen har åter blivit större.

Tupp vikt 2,5-3 kg, höna runt 2 kg, äggvikt 55-60g.

Bjurholmshöna

En liten rest av de tidigare allmänt förekommande små lantrashönsen i Västerbotten hittades av en slump hos en 90-årig kvinna i byn Bjurholm 2011. Där hade hönsen gått sedan hennes farfar tog dem från Norrbyskär utanför Umeå på 1880-talet. Inga höns har under hela denna tid tagits in i flocken. Hönsen är medelstora lantrashöns. Benfärgen är varierande, oftast svart eller blågrå. Öronskivornas färg varierar från vitt till rött. Kamformen är enkel. Hönorna har relativt små kammar, tupparna medelstora.

Vikt höna ca 1,5 kg, tupp ca 2 kg.

Dvärglantrashönsen

Dvärglantrashönsen värper lite färre ägg än de stora lantrashönsen.

Det har diskuterats om dvärgarna verkligen kan räknas som lantras. Om man tittar på antalet ägg (110 i snitt) och äggvikt och jämför med dvärgarnas kroppsstorlek, så kan man säga att de är väl så effektiva värpare. Ett litet ägg innehåller procentuellt mer gula än ett större, så

man kan också säga att dvärghönsäggen är nyttigare. Visserligen blir det inte mycket till tuppstekar, men visst försvarar de sin plats bland lantrashönsen.

Öländsk dvärghöna

Liknande dvärghöns (pärlhöns) har funnits i Sverige åtminstone sen tidigt 1800-tal. Dessa omtalas ibland som fjösenta (benbefjädrade). På Öland har dvärghöns från äldre stammar tillvaratagits. De hölls ofta av äldre människor som hushållshöns. Fjäderfärgen är trefärgat blommig i brunt, svart och vitt. Roskam kan förekomma, liksom svagare benbefjädring men det är inte så vanligt.

Tuppvikt 0,6-1 kg, hönvikt 0,5-0,8 kg, äggvikt ca 35 g.

Gammalsvensk dvärghöna

Till vårt land infördes på 1860-talet viltfärgade tama bankivahöns, då benämnda "brun bantam". Den mest oförädlade delen bevaras under namnet gammalsvensk dvärghöna.

Tuppvikt 0,6-1 kg, hönvikt 0,6-0,8 kg, äggvikt ca 35 g.

Nordiska lantraser

Dansk lanthöna

Isländsk lanthöna

Norsk Järhöna

Författare:

- [Ronny Olsson](#) (22 edits)
- [Jacob Bredglo](#) (3 edits)
- [Anders Larsen](#) (2 edits)
- [Daniel Sörensen](#) (1 edits)
- [David Engstad](#) (1 edits)
- [Petter Bergström](#) (1 edits)
- [Viktoria Varodell](#) (1 edits)
- [Jonas Nordlund](#) (1 edits)

Källor och lästips:

http://www.kackel.se/lantras_hons.html

Bok: Höns ankor och gäss, 2011 (säljes genom Svenska Lanthönsklubben), Ronny Olsson

Bok: Genbanker och rasramar, 2004, Ronny Olsson